

**STATENS TILBUD
VED
REINDRIFTSAVTALEFORHANDLINGENE
FOR
AVTALEÅRET 2018/2019**

Oslo 13. februar 2018

Innhold

INNLEDNING	4
1. NRL's krav	4
2. Grunnlaget for forhandlingene	6
3. Politiske føringer.....	6
3.1 Melding til Stortinget nr. 32 (2016-2017) <i>Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter</i>	6
3.2 Stortingets behandling av reindrifftsavtaleproposisjonen de fire siste år	8
3.3 Utvidelse av Solbergregjeringen med regjeringssamarbeid mellom Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre – ny politisk plattform (Jeløya-plattformen).....	10
4. Reindrifftsavtalen som reindrifftspolitisk virkemiddel	10
4.1 Kort om utviklingen av reindrifftsavtalen	10
4.2 Inneværende reindrifftsavtale	11
5. DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN I REINDRIFTEN	11
5.1 Totalregnskapet for reindrifften	11
5.2 Totalregnskapet for 2016 fordelt på reinbeiteområde	13
5.3 Sidaandelens økonomi.....	15
6. Enkelte utviklingstrekk	18
6.1 Sysselsetting	18
6.2 Reintallsutvikling	18
6.3 Slakting – vekt- og prisutvikling	19
6.4 Markeds- og lagersituasjonen.....	20
7. Omprioriteringer i ReindrifftsAVTALEN 2017/2018.....	20
7.1 Utestenging fra vinterbeiter i Sverige.....	20
7.2 Bruk av mindreforbruket fra 2017.....	21
8. STATENS TILBUD TIL REINDRIFTSAVTALEN 2018/2019.....	22
8.1 Innledning.....	22
8.2 Satsingsområder for Reindrifftsavtalen 2018/2019	22
8.3 Bevilgning over statsbudsjettet 2019	24
8.3.1 Bevilgningsramme	24
8.3.2 Priser	24
8.4 Utviklings- og investeringstiltak (RUF)	24
8.4.1 Kapittel 1151 post 51 – Reindrifftens utviklingsfond	24
8.4.2 Økonomisk ramme	25
8.4.3 Kvinnerettete tiltak	26
8.4.4 Forskning og utvikling	26
8.4.5 Konfliktforebyggende tiltak	27
8.4.6 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert – vekst og verdiskaping	27
8.4.7 Fagbrevordningen.....	28
8.4.8 Markedstiltak	28
8.4.9 Reintransport/pramming	29
8.4.10 Reindrifftsanlegg	29
8.4.11 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester.....	29
8.4.12 Nytt klassifiseringssystem	30
8.4.13 Fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder.....	30
8.4.14 Støtte til kurs i bruk av krumkniv.....	30
8.4.15 Individmerkning av rein	31
8.4.16 Videreutvikling av reindrifftens arealbrukskart.....	31

8.4.17	Oppfølging av selvstyrerappen	32
8.4.18	Midler til kriseberedskap	32
8.4.19	Frakttilskudd	33
8.4.20	Rapportering av slaktet rein	33
8.4.21	Andre ordninger som sorterer under RUF	33
8.5	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	34
8.5.1	Økonomisk ramme	34
8.5.2	Distriktstilskudd	34
8.5.3	Generelle vilkår for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	34
8.5.4	Produksjonspremie	34
8.5.5	Kalveslaktestilskudd	35
8.5.6	Særskilt driftstilskudd til ungdom	35
8.5.7	Etableringstilskudd	36
8.5.8	Ektefellestilskudd	36
8.6	Velferdsordninger	36
8.7	Organisasjonstilskudd	36
8.8	Fordeling av tilbudets ramme	38
	Fordeling av tilbudets ramme på de ulike postene (mill. kroner):	38
9.	OMTALE AV FORHOLD UTENFOR RAMMEN FOR REINDRIFTSAVTALE- FORHANDLINGENE	40
9.1	Skatter og avgifter	40
9.1.1	Reindriftsfradraget	40
9.1.2	Avgifter i reindriften	40
9.2	Togpåkørsler	42
9.3	Skrantesjuke (Chronic Wasting Disease CWD)	42
9.4	Tap av rein til rovvilt	43
9.5	SRU 2	43

Foto:

Øverst fra venstre: Bilde nr en Ørjan Berthelsen, bilde nr. to Landbruks- og matdepartementet
Nederst: Matprat

INNLEDNING

Statens forhandlingsutvalg viser til Norske Reindriftsamers Landsforbunds (NRLs) krav av 10. januar 2018 til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2018/2019, og legger med dette fram Statens tilbud og tilsvaer. Tilbudet legges fram som grunnlag for videre forhandlinger.

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2019. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2018-2019) for Landbruks- og matdepartementet (LMD). Stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen. Proposisjonen vil i utgangspunktet ikke inneholde forslag til budsjettvedtak utover omdisponeringer mellom poster for 2018. Imidlertid forutsettes det at Stortinget ved sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2019.

I kapittel 1 kommenteres NRLs krav. I kapittel 2 gjennomgås grunnlaget for forhandlingene. I kapittel 3 gis en beskrivelse av Regjeringens og Stortingets politiske føringer for reindrifftspolitikken. I kapittel 4 gis en beskrivelse av reindrifftsavtalen som reindrifftspolitisk virkemiddel. Kapittel 5 gir en beskrivelse av den økonomiske utviklingen i reindrifften. Kapittel 6 går gjennom enkelte utviklingstrekk, og kapittel 7 omhandler omprioriteringene i Reindrifftsavtalen 2017/2018. Kapittel 8 inneholder Statens tilbud til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2018/2019. I kapittel 9 omhandles skatter og avgifter i reindrifften, samt enkelte av de spørsmål som NRL har reist i sitt krav, og som ligger utenfor rammene for avtaleforhandlingene.

Statens forhandlingsutvalg viser også til Sametingets innspill av 8. desember 2017 til reindrifftsforhandlingene, samt til møte mellom Sametinget og LMD den 2. februar 2018.

1. NRL'S KRAV

NRL har satt den økonomiske rammen for sine krav for avtaleåret 2018/2019 til 157,57 mill. kroner, en økning på 38,97 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale på 118,6 mill. kroner. Dette utgjør en økning på hele 33 pst.

Kravet for Reindrifftsavtalen 2018/2019 er et omfattende krav, både i økonomisk ramme og innhold. Det kreves etablering av en rekke nye tilskuddsordninger, samt gjeninnføring av ordninger som er blitt avvirket de siste årene.

NRL viser til at målet om at reindrifften skal være økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig, ble lagt til grunn allerede i St.meld. nr. 28 (1991-1992), og at denne målsettingen er videreført i den nye reindrifftsmeldingen. NRL viser til at de har gitt sin tilslutning til den tredelte målsetningen for reindrifften, men at de har en klar oppfatning om at bærekraftsmålene virker inn på hverandre, og er tett knyttet sammen som følge av spillet mellom tilgjengelige beitearealer, reinflokkene og menneskene i næringen.

For å kunne fange opp denne helheten i en avtalesammenheng, viser NRL til at måloppnåelsen om en bærekraftig reindrift vil avhenge av flere grunnleggende elementer. Her nevnes:

- Sikre reindriften sine beiteområder mot inngrep og forstyrrelser
- Redusere tap som følge av rovvilt, inngrep, togpåkørsler m.m
- Sikre reindriftsutøvernes rett til medvirkning og innflytelse i forvaltningen
- Sikre at reindriften sine tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper blir vektlagt som kunnskapsgrunnlag i alle saker som berører reindriften, herunder også i areal- og rovviltforvaltningen
- Sikre god produktivitet, markedstilgang, kostnadseffektivitet og gode priser på reinprodukter
- Sikre gode skatte- og avgiftsordninger
- Sikre gode generasjonsovergangsordninger
- Sikre gode velferdsordninger og HMS

For Reindriftsavtalen 2018-2019 har NRL prioritert følgende innsatsområder:

Økologisk bærekraft:

- Sikring av reindriften sine beitearealer
- Styrke distriktene i arbeidet med å sikre beitearealene

Økonomisk bærekraft:

- Øke verdien av produksjonen i reindriften
- Refusjon av skatter og avgifter på kjøp og drift av driftsmidler i reindriften, samt likebehandling ved skattlegging av faste installasjoner

Kulturell bærekraft:

- Styrke reindriften sine rett til selvstyre og selvbestemmelse
- Sikring av reindriften som en familiebasert næring

Innledningsvis understreker Staten at de økonomiske konsekvensene av NRLs krav i betydelig grad overstiger den rammen som er krevd på 157,57 mill. kroner. Dette gjelder både for de økonomiske tilskuddsordningene over reindriftsavtalen og de krav som ligger på utsiden av reindriftsavtalen. Dessuten er flere av de beregnede kravene på de ulike ordningene betydelig underestimert.

Gjennom de siste reindriftsavtalene har man prioritert tilskudd og ordninger som støtter opp om de reindriftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. I Statens tilbud legges det derfor opp til å videreføre hovedlinjene i dagens ordninger over

reindriftsavtalen. Dette innebærer bl.a. at det ikke vil være aktuelt å gjeninnføre ordninger som er avviklet under sittende regjerings funksjonstid.

Statens forhandlingsutvalg påpeker at flere av de områder/tiltak som NRL krever, ikke er naturlig å omtale og vurdere i dette tilbudet. Det er flere forhold som taler for dette. For det første har ikke NRL vist hvordan de vil prioritere mellom de ulike tiltakene, tiltak som i sum i betydelig grad overstiger deres krav til økonomisk ramme. Videre er noen av kravene heller ikke tilstrekkelig analysert eller underbygd. Statens forhandlingsutvalg har derfor prioritert å omtale det som er direkte relevant for avtalen, og problemstillinger som man i dag har forutsetninger for å drøfte og analysere under avtaleforhandlingene. Statens forhandlingsutvalg avviser imidlertid ikke at noen av forslagene kan diskuteres mellom Staten og NRL på et senere tidspunkt, og utenom avtaleforhandlingene. Det vises også til kapittel 9 og beskrivelse av andre fagdepartementers ansvarsområder.

2. GRUNNLAGET FOR FORHANDLINGENE

Reindriftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter de bestemmelser som er gitt i Hovedavtalen for reindriften. Hovedavtalen ble inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og NRL den 26. februar 1993. I henhold til avtalens § 2 skal Landbruks- og matdepartementet (LMD) og NRL føre forhandlinger om en løpende reindriftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindriftsnæringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindriftspolitikken. Tiltakene skal omfatte økonomiske virkemidler.

Hovedavtalen for reindriften åpner for at partene kan kreve forhandlinger også om andre forhold utenom de økonomiske virkemidlene. I hovedavtalen er dette konkretisert til å være faglige, sosiale, organisasjonsmessige, og andre spørsmål av betydning for en utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt for reindriftspolitikken. Denne åpningen innebærer ikke at reindriftsnæringen representert ved NRL kan fremme ethvert faglig krav i forbindelse med reindriftsavtaleforhandlingene. Imidlertid kan NRL legge frem problemstillinger gjennom forhandlingene, og LMD kan bidra til at NRL får tatt opp saken med rette fagdepartement.

I tilfelle brudd i forhandlingene, fremmer Staten, ved LMD, på eget grunnlag overfor Stortinget, forslag om de tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode.

3. POLITISKE FØRINGER

3.1 Melding til Stortinget nr. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*

Den 5. april 2017 la regjeringen frem Melding til Stortinget nr. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*. Denne stortingsmeldingen om reindriftspolitikken er den første meldingen om reindrift på 25 år. Fram til meldingen ble behandlet i

Stortinget var det St. meld. nr. 28 (1991-1992) *En bærekraftig reindrift*, og Innst. S. nr. 167 (1991-1992) som trakk opp målene og retningslinjer for reindriftspolitikken.

I den nye meldingen vises det til at økologisk bærekraftig drift og økt produksjon danner grunnlaget for de unike mulighetene i reindriften. I meldingen presenteres strategier og tiltak for at næringen bedre skal kunne utnytte sitt potensiale i en rasjonell og markedsorientert retning. Reindriftens inntekter skal i størst mulig grad skapes ved å selge etterspurte produkter og tjenester til markedet. Dette vil sikre grunnlaget for den unike næringen og kulturbæreren som reindriften er.

Delmålene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift som ble fastsatt gjennom Stortingets behandling av St. meld. nr. 28 (1991-1992) er videreført i den nye meldingen. Imidlertid tydeliggjøres prioriteringen av økologisk bærekraft. Det understrekes at økologisk bærekraft er en grunnleggende forutsetning for å ivareta reindriftskulturen framover, og for utvikling av næringen og potensialet for økt lønnsomhet.

Ved behandling av meldingen gav Stortinget i all hovedsak sin tilslutning til de tiltakene som var foreslått i meldingen. Flertallet var enige med regjeringen om at det er behov for å endre formålsparagrafen i reindriftsloven slik at økologisk bærekraft prioriteres. De mener at det er viktig at det i tillegg gjennomføres et arbeid med å definere innholdet i de tre delmålene økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Videre var flertallet positive til forslaget om å innføre obligatorisk individmerking av rein. Stortingets flertall var også positive til en offentliggjøring av siidaandelenes reintall internt i næringen.

Når det gjelder dyrevelferd og tap, støtter flertallet regjeringens tiltak for å hindre spredning av sykdommen Chronic Wasting Disease (CWD). Videre påpekte flertallet at det må sikres tilgang til erstatningsfôr i år med vanskelige beiteforhold. Når det gjelder tap av rein til rovvilt, ba flertallet om at det gjøres en ny gjennomgang av rovdyr- og beiteprioriterte områder. Flertallet understreket at tilfeller av rovdyr- og rovfuglproblemer må begrenses og erstattes fullt ut når det forekommer. Med dette som utgangspunkt, ba flertallet regjeringen om raskt å bidra til at rovdyr- og rovfuglproblemer reduseres i et samspill mellom myndigheter og næringen.

Tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at reindriftsnæringen skal få økt sin produksjon og lønnsomhet. Komiteens flertall støtter at det prioriteres midler over reindriftsavtalen til forskningsprosjekter for mer kunnskap om ulike arealinngreps innvirkning på reindriften. Flertallet finner det positivt at det jobbes aktivt for å bygge opp kompetanse hos reinbeitedistriktene om plan- og bygningsloven, samt at det bygges opp kompetanse om reindrift og reindriftsrettigheter hos fylkeskommuner og kommuner. Flertallet var også positive til videreføring av arbeidet med å få helhetlige og dynamiske kart over reindriftens arealbruk, og viste til at disse kartene vil være konfliktforebyggende og gi forutsigbarhet.

3.2 Stortingets behandling av reindrifftsavtaleproposisjonen de fire siste år

Utover behandlingen av Melding til St. nr. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*, behandler Stortinget reindriftspolitikken to ganger i året – ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Ved Stortingets behandling av de fire siste års avtaleproposisjoner har en samlet næringskomité støttet opp om regjeringens reindriftspolitik. Nedenfor gis en oppsummering av næringskomiteens behandling av de fire siste reindrifftsavtaleproposisjonene.

Ved behandlingen av Prop. 108 S (2013-2014) *Reindrifftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m.* uttalte en samlet næringskomité blant annet følgende:

"Komiteen peker også på det viktige i at reindrifftsloven og reindrifftsavtalen utfyller hverandre og trekker i samme retning. Komiteen er derfor tilfreds med at statens tilbud dreier tilbudet mot, og forsterker, de ordningene som fører til høyere slaktevolum, og derved tar næringen mer i retning av økologisk bærekraft. Komiteen utbetalingene av rovvilterstatningene i de tilfeller reindrifftsutøverne ikke følger reindrifftslovens regler om øvre reintall. Komiteen viser til at dette er forankret i en bred politisk enighet i de senere år.

Komiteen viser til at tilskuddsordningene ble vesentlig lagt om fra og med Reindrifftsavtalen 2003/2004, til ordninger som skal premiere produksjon og verdiskaping. Gjennom reindrifftsloven av 2007 ble det etablert en rekke virkemidler for å redusere reintallet til et bærekraftig nivå, og at reindrifftsloven påla næringen selv et stort ansvar for å drive økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig. Komiteen viser til at Landbruks- og matdepartementet i 2013 påla Reindrifftsstyret å fatte vedtak om frister for forholdsmessig reduksjon av reintallet. Komiteen mener reindriffts utfordringer er mange og sammensatte. I deler av Finnmark foreligger det fortsatt store utfordringer i forholdet mellom beitetrykk og beitegrunnlag. Komiteen mener derfor det er nødvendig at Landbruks- og matdepartementet er tydelige overfor SRF og fylkesmennene når det kommer til spørsmål om sanksjonsbruk.

Komiteen viser til at reindriften er i en unik situasjon hvor potensialet for etterspørsel er langt større enn potensialet for produksjon. I dette ligger det store muligheter for økt verdiskaping. Komiteen er enig med regjeringen i at det er sentralt at reindriften får utnyttet potensialet for verdiskaping. En moderne reindriffts næring forutsetter at næringen besitter kunnskap om økologisk bærekraft og innehar markedskompetanse. Årets reindrifftsavtale forsterker ordningene for de utøverne som vil ta næringen i den retningen."

Videre uttalte en samlet næringskomite blant annet følgende ved behandlingen av Prop. 68 S (2014-2015) *Reindrifftsavtalen 2015/2016, og endringer i statsbudsjettet 2015 m.m.*:

"Komiteen viser til at forhandlingene er gjennomført etter bestemmelser gitt i Hovedavtalen for reindriften fra 1993, med det hovedmål å utvikle reindriffts næringen til en rasjonell og markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Komiteen er tilfreds med at avtalepartene ser det som viktig å videreføre

stimuleringen til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping, slik at det legges best mulig til rette for de reindriftsutøvere som har reindrift som hovedvirksomhet.

Komiteen viser til at reindriften er i en unik posisjon, med en potensiell etterspørsel som overgår potensialet i produksjonen. Det innebærer at potensialet for verdiskaping er langt høyere enn det som utnyttes i dag. Komiteen er derfor tilfreds med at Reindriftsavtalen for 2015/2016 innebærer særskilt stimulans til økt produksjon og aktiviteter knyttet til reiseliv og formidling av reindriftssamisk kultur og levestett.

Komiteen er enig med regjeringen i at den fremforhandlede Reindriftsavtalen for 2015/2016 gir grunnlag for økt inntjening og verdiskaping hos den enkelte reindriftsutøver. Samtidig viderefører avtalen den dreining man har hatt i virkemidlene de senere årene, med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet. Dette er det bred politisk enighet om."

Ved behandlingen av Reindriftsavtalen 2016/2017, uttalte en samlet næringskomité blant annet følgende ved behandlingen av Prop. 77 S (2015-2016) *Reindriftsavtalen 2016/2017, og endringer i statsbudsjettet 2016 m.m.*:

"Komiteen merker seg at man fortsetter linjen fra de tre siste års avtaler, og støtter dette. En fortsatt prioritering mot en økologisk bærekraftig reindrift innen rammene av dyrehelselovgivningen vil, som komiteen har påpekt i tidligere meldinger, være en absolutt forutsetning for også å oppnå reindriftslovens mål om økonomisk og kulturell bærekraft.

Komiteen viser til at Stortingets målsetting er at politikken skal legge rammer for reindriften som en rasjonell markedsorientert næring, bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Komiteen støtter derfor at tilbudet la opp til å tilrettelegge for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. Økt slakteuttak, økt verdiskaping, økt satsing på kvalitet og dermed økt inntjening, er den beste garanti for ivaretagelse og videreutvikling av reindriftens kulturarv.

Komiteen registrerer at forhandlingene om reinbeitekonvensjonen med Sverige drar ut. Det er viktigere at man ivaretar de norske interessene enn å skynde frem en avgjørelse. Komiteen registrerer at det er mange uavklarte arealspørsmål rundt reindriften, og imøteser derfor regjeringens arbeid med jordskifteretten og ny stortingsmelding."

Når det gjelder inneværende reindriftsavtale, uttalte på ny en samlet næringskomité følgende ved behandlingen av Prop 138 S (2016-2017) *Endringer i statsbudsjettet 2017 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2017/2018 m.m.)*:

"Komiteen viser til at forhandlingene er gjennomført etter bestemmelser gitt i Hovedavtalen for reindriften fra 1993.

Komiteen mener at den fremforhandlede Reindriftsavtalen for 2017/2018 gir grunnlag for økt inntjening og verdiskaping hos den enkelte reindriftsutøver. "

Gjennomgangen fra innstillingene ved behandling av de fire siste års avtaleproposisjoner viser at en samlet næringskomité har støttet opp om regjeringens reindriftpolitikk. Videre at det er bred politisk enighet i den dreining man har hatt i virkemidlene de senere årene, med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet.

3.3 Utvidelse av Solbergregjeringen med regjeringssamarbeid mellom Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre – ny politisk plattform (Jeløya-plattformen)

Jeløya-plattformen ble lagt fram den 14. januar 2018. I plattformen vises det til at den samiske reindriften er en viktig kulturbærer for det samiske folk. Det vises til at grunnlaget for dette sikres gjennom en bruk av beiteområdene som er bærekraftig og dyrevelferdsmessig forsvarlig. Med dette som utgangspunkt vil man i samarbeid med reindriftnæringen legge til rette for en økologisk bærekraftig reindriftnæring. Videre vises det til at næringen må fortsette markedsorienteringen.

Følgende tiltak er konkretisert i plattformen:

- Legge til rette for en økologisk bærekraftig reindriftnæring som gir grunnlag for økonomisk lønnsomhet og samisk kultur.
- Følge opp reindriftsmeldingen gjennom blant annet endringer i reindriftsloven.
- Skjerpe kravene til offentliggjøring av reintall.
- Sanksjonere mot ny reintallsposisjonering for å hindre tilpassing på en måte som fortrenger aktører som har forholdt seg lojalt til tidligere fattede vedtak.
- Arbeide for å få på plass norsk-svensk reinbeitekonvensjon.
- Bekjempe dyresykdommen skrantesyke.

4. REINDRIFTSAVTALEN SOM REINDRIFTSPOLITISK VIRKEMIDDEL

4.1 Kort om utviklingen av reindriftsavtalen

Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. I forhandlingene om reindriftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen. Her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindriftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor.

Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindriftsavtalen. Disse overføringene ga reindriftsutøverne økt økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindriften som næring. Samtidig bidro overføringene til en utilsiktet virkning ved at reintallet økte, og da særlig reintallet i deler av Finnmark. På 1990-tallet sto reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordelingen, sentralt når man drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindriftsavtalen. Innretningen av de økonomiske virkemidlene viste seg etter hvert ikke å ha den ønskede effekt på reintallstilpasningen. Fra og med Reindriftsavtalen 2003/2004 ble derfor tilskuddsordningene lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag ble endret fra ordninger som i stor grad

var faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det rettet oppmerksomhet mot tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt, ved fortsatt å stimulere til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

4.2 Inneværende reindriftsavtale

Inneværende reindriftsavtale for 2017/2018 innebærer økonomiske tiltak i reindriftnæringen på i alt 118,6 mill. kroner. Dette er en økning på 4,1 mill. kroner i forhold til Reindriftsavtalen 2016/2017.

Hovedformålet med Reindriftsavtalen 2017/2018 er å legge til rette for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I tråd med regjeringsplattformen er tiltak som støtter opp om økologisk bærekraft prioritert. Gjennom arbeidet med fastsetting av et økologisk bærekraftig reintall er det nå blitt mulig å knytte sammen virkemidlene over reindriftsavtalen og reindriftsloven. Reindriftsavtalen 2017/2018 følger opp de tre foregående avtalene ved å støtte opp om de utøverne som har fulgt opp vedtakene om reduksjon av reintall, mens de som ikke har fulgt reduksjonskravene ikke har fått tilskudd. De produksjonsrettede tilskuddene har blitt prioritert framfor tilskudd som ikke direkte stimulerer til økt slakting og omsetning. Videre er det lagt opp til en rekke forenklingstiltak. I tillegg har tiltak som støtter opp om de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet blitt prioritert.

Reindriftsavtalen 2017/2018 er den fjerde avtalen der regjeringen Solberg har kommet fram til enighet med NRL. Enighet i avtaleforhandlingene er viktig for å støtte opp om avtaleinstituttet og den hovedavtalen som er inngått mellom Landbruks- og matdepartementet og NRL.

Ved Stortingets behandling av Prop 138 S (2016–2017) *Endringer i statsbudsjettet 2017 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2017/2018 m.m.)* leverte som nevnt næringskomiteen også denne gang en samlet innstilling, jf. Innst. 474 S (2016 – 2017). Gjennom sin innstilling tydeliggjør komiteen at det er bred politisk enighet i regjeringens reindriftpolitikk.

5. DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN I REINDRIFTEN

5.1 Totalregnskapet for reindriften

Totalregnskapet viser en reduksjon i resultatmålene fra 2015 til 2016. Vederlag for arbeid og egenkapital reduseres fra 102,3 mill. kroner i 2015 til 87,2 mill. kroner i 2016 (-15,1 mill. kroner). Målt per årsverk reduseres vederlag for arbeid og egenkapital fra 107 621 kroner i 2015 til 95 221 kroner i 2016, og målt per siidaandel reduseres vederlag for arbeid og egenkapital fra 178 080 kroner i 2015 til 151 442 kroner i 2016.

Sum produksjonsbaserte inntekter reduseres fra 176,1 mill. kroner i 2015 til 173,1 mill. kroner i 2016 (-3 mill. kroner). Det er en reduksjon i kjøttinntektene på 7,5 mill. kroner, mens den totale livdyrverdien er beregnet til -12,7 mill. kroner.

Posten andre produksjonsbaserte inntekter økes med 4,2 mill. kroner fra 2015, mens posten binæringsinntekter øker med 3,3 mill. kroner.

Sum statstilskudd økes fra 84,9 mill. kroner i 2015 til 103,9 mill. kroner i 2016 (+19 mill. kroner). Økningen kan i stor grad knyttes til posten Ordinære tilskudd (+18 mill. kroner).

Posten "Andre tilskudd" reduseres med 1,1 mill. kroner i forhold til 2015, mens de øvrige tilskuddene kun har små endringer.

Erstatningene for tap av rein reduseres fra 63,9 mill. kroner i 2015 til 61,8 mill. kroner i 2016 (-2,1 mill. kroner), og erstatningene for arealinngrep reduseres fra 13,2 mill. kroner i 2015 til 6,4 mill. kroner i 2016 (-6,8 mill. kroner).

Totalt sett gir dette en økning i de samlede inntektene fra 338,1 mill. kroner i 2015 til 345,2 mill. kroner i 2016 (+7,1 mill. kroner).

Siidaandelenes kostnader øker fra 188,3 mill. kroner i 2015 til 203,8 mill. kroner i 2016, (+15,6 mill. kroner) og felleskostnadene økes fra 24,5 mill. kroner i 2015 til 32,1 mill. kroner i 2016 (+7,6 mill. kroner).

Tamreinlagenes kostnader øker fra 10,3 mill. kroner i 2015 til 10,7 mill. kroner i 2016 (+0,4 mill. kroner).

I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 223,1 mill. kroner i 2015 til 246,7 mill. kroner i 2016 (+23,6 mill. kroner).

Foruten en reduksjon i kostnadene fra 2010 til 2011, har de totale kostnadene fra og med 2007 til og med 2016 økt med 93 prosent. De største utgiftene er til avskrivninger (19 prosent), kjøretøy og maskiner (16 prosent), utstyr (16 prosent) og varekjøp (14 prosent).

Renter på lånt kapital reduseres fra 12,7 mill. kroner i 2015 til 11,3 mill. kroner i 2016 (-1,4 mill. kroner).

Tabell 1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2013-2016

Regnskapsposter	2013	2014	2015	2016
Produksjonsbaserte inntekter:	117 844	128 344	176 103	173 076
Statstilskudd:	70 628	76 361	84 933	103 915
Erstatninger:	71 861	72 419	77 062	68 193
Sum inntekter:	260 333	277 124	338 099	345 184
Sum kostnader:	191 347	208 716	223 121	246 675
Vederlag for arbeid og kapital	68 986	68 408	114 978	98 504
Renter på lånt kapital	9 855	14 309	12 704	11 324
Vederlag for arbeid og egenkapital				
Totalt (1.000 kr)	59 131	54 099	102 274	87 185
Per årsverk(kr)	62 112	56 397	107 621	95 221
Per siidaandel (kr)	103 556	94 527	178 080	151 442
Sum årsverk	952	959	950	916
Ant.siidaandeler	571	572	574	576

Foreløpige tall for 2017 viser en vesentlig reduksjon av resultatmålene. Dette skyldes i hovedsak reduksjon i slaktingen.

5.2 Totalregnskapet for 2016 fordelt på reinbeiteområde

Tabell 2 viser totalregnskapet for 2016 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare nivåforskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene.

Vederlag for arbeid og egenkapital for Sør-Trøndelag som ligger høyest, utgjør 394 913 kroner per årsverk. For Vest Finnmark som ligger lavest, utgjør det 46 993 kroner per årsverk. Ser man på de ulike sonene i Finnmark, viser Totalregnskapet 2016 at Karasjok øst ligger lavest med -6 702 kroner per årsverk, mens Polmak/Varanger ligger høyest med 273 952 kroner per årsverk.

Endringer i den samlede livdyrverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokks sammensetning. Tabell 2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i livdyrverdien har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de også avgjørende betydning for endringer i resultatmålene innenfor et område mellom år.

Tabell 2 Totalregnskap for 2016 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kroner)

Reinbeite- Område	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	Sør-Tr./ Hedm.
Prod.baserte innt.	55 588	41 252	11 909	15 289	12 502	18 310
Kjøtt og biprod.	50 500	38 119	6 721	7 125	10 486	13 817
Endr. i reinhjordverdi	-1 568	-5 999	-503	-653	- 2 967	432
Binæringsinntekter	3 349	2 368	906	1 746	294	1 847
Andre prod.bas.innt.	3 307	6 764	4 786	7 070	4 689	2 213
Statstilskudd:	30 576	36 722	5 643	9 380	7 396	9 972
Ordinære tilskudd	27 444	27 602	3 659	3 725	5 770	9 160
Andre tilskudd	1 467	8 214	968	1 729	679	0
Ekstraord. tilskudd	0	0	0	590	0	500
Tilskudd til binæringer	209	341	0	218	0	0
Verdiskapningsprogr.	852	0	0	0	162	0
Tiltak mot radioakt.	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp.rovvilt	603	565	1 017	3 118	785	312
Erstatninger:	13 049	14 913	10 050	17 169	9 138	3 407
Tap av rein	12 240	12 363	10 050	14 713	8 541	3 407
Arealinngrep	809	2 550	0	2 456	596	0
Sum inntekter	99 213	92 887	27 603	41 838	29 035	31 688
Kostnader:						
Siidaandelenes kostn.	71 889	65 251	17 270	26 906	11 475	11 054
Felleskostnader	6 076	6 814	5 014	8 392	3 982	1 804
Kostn. i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	77 965	72 065	22 284	35 297	15 458	12 858
Vederlag for arbeid og kapital	21 248	20 821	5 318	6 540	13 577	18 830
Renter på lånt kapital	3 583	4 145	1 029	999	573	660
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	17 664	16 676	4 289	5 541	13 005	18 170
Per årsverk (kr)	61 665	46 993	61 804	82 048	247 264	394 913
Per siidaandel (kr) 1)	106 412	79 409	85 789	131 929	333 454	605 672
Sum årsverk	287	355	69	68	53	46
Antall siidaandeler	166	210	50	42	39	30

Endringene fra 2015 til 2016 i totalregnskapets hovedposter er som følger:

Øst-Finnmark: Vederlag for arbeid og egenkapital reduseres med om lag 0,5 mill. kroner. De produksjonsbaserte inntektene øker med 1,3 mill. kroner. Statstilskuddene øker med 8,9 mill. kroner. De totale erstatningene reduseres med 5,2 mill. kroner.

Totalt øker inntektene med 5,0 mill. kroner, samtidig som kostnadene øker med 5,9 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 166.

Vest-Finnmark: Vederlag for arbeid og egenkapital reduseres med 13,8 mill. kroner. De produksjonsbaserte inntektene reduseres fra 50,3 mill. kroner i 2015 til 41,3 mill. kroner i 2016. Statstilskudd øker med 5,8 mill. kroner og erstatninger reduseres med 3,4 mill. kroner. Samlet gjør dette at de totale inntektene reduseres med 6,7 mill. kroner. Samtidig øker kostnadene med om lag 7,7 mill. kroner sammenlignet med 2015. Antall siidaandeler øker med 1.

Troms: Vederlag for arbeid og egenkapital øker med 2,0 mill. kroner. Dette kommer blant annet som en følge av en økning i produksjonsbaserte inntekter og statstilskudd på til sammen 5,6 mill. kroner. Erstatningene reduseres med 2,0 mill. kroner. Totalt utgjør dette en inntektsøkning på 3,5 mill. kroner. Troms har imidlertid økt sine totale kostnader med 1,7 mill. kroner. sammenlignet med 2015. Antall siidaandeler er økt fra 48 til 50.

Nordland: Vederlag for arbeid og egenkapital reduseres med 0,9 mill. kroner. Både de produksjonsbaserte inntektene, statstilskudd og erstatningene øker med henholdsvis 2,5 mill. kroner, 1,4 mill. kroner og 2,8 mill. kroner. Samtidig har Nordland økt både de totale kostnadene og renteutgiftene. Antall siidaandeler er uendret.

Nord-Trøndelag: Vederlaget for arbeid og egenkapital reduseres med 2,5 mill. kroner. Dette kommer i stor grad som en følge av en reduksjon i den samlede livdyrverdi, samt lavere produksjonsbaserte inntekter. Statstilskuddene og erstatningene øker litt. Området har økt sine totale kostnader med 1,1 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Vederlag for arbeid og egenkapital øker med 3,9 mill. kroner. De totale inntektene øker med 4,4 mill. kroner fra 2015. Totale kostnader og renter på lånt kapital reduseres med til sammen 0,9 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 30.

Tamreinlag: Vederlaget til arbeid og egenkapital reduseres med 3,3 mill. kroner. sammenlignet med 2015. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 0,8 mill. kroner. Statstilskudd og erstatninger reduseres også med til sammen 3,7 mill. kroner. Den samlede livdyrverdien reduseres med 1,1 mill. kroner, og kostnadene øker med om lag 0,4 mill. kroner. Antall årsverk reduseres fra 40 til 39.

5.3 Siidaandelenes økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 3. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene.

Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel mellom 550 026 i

Polmak/Varanger, til 134 422 i Troms. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 471 kroner per rein i Vest Finnmark til 1 049 kroner per rein i Sør-

Trøndelag/Hedmark. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlig statstilskudd mellom reinbeiteområdene. Reinbeiteområdene der flest siidaandeler og distrikter oppfyller kravene i reindrifftsavtalens ordninger får uttelling i form av høyere utbetaling. Dersom inntektsoverføringene relateres til reintall, er overføringene i 2016 størst i Sør-Trøndelag/Hedmark med 757 kroner per rein, og lavest i Karasjok med 397 kroner per rein. For 2016 er inntektsoverføringene per siidaandel høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark med 332 386 kroner og lavest i Troms med 112 870 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnader per rein. Nordland og Troms har det høyeste kostnadsnivået sett i forhold til reintallet med henholdsvis 2 457 og 1 862 kroner per rein, mens Vest-Finnmark har de laveste kostnadene per rein med 891 kroner per rein. Variasjonen i kostnadene per rein har sammenheng med driftsstrukturen og størrelsen på driftsgruppene i de ulike områder.

Tabell 3 viser til dels store forskjeller i lønnsomhet mellom områdene. Den store variasjonen skyldes forskjeller både når det gjelder reintall per siidaandel og inntjening per rein, hvorav sistnevnte ser ut til å ha størst betydning for resultatet. Dette innebærer at en forbedring av siidaandelenes økonomi først og fremst betinger økt inntjening per rein.

Mange reindriftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriftnæringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig inntekt utenfor reindriften per siidaandel varierte i 2016 fra 432 000 kroner i Polmak/Varanger til 267 000 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark.

Tabell 3 Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein for reinbeiteområdene i 2015 (kr)

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest- Finnm	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør- Tr.lag/ Hedmark
Kjøttinntekter pr siidaandel	550 026	215 506	181 517	134 422	169 651	268 873	460 582
Kjøttinntekter pr rein	980	596	471	561	496	740	1 049
Statstilskudd pr siidaandel	297 103	143 469	174 868	112 870	223 340	189 644	332 386
Statstilskudd pr rein	529	397	454	471	653	522	757
Erstatninger pr siidaandel	98 182	71 547	71 013	201 005	408 777	234 296	113 568
Erstatninger pr rein	175	198	184	840	1 195	645	259
Totale inntekter pr siidaandel	950 422	470 386	442 318	552 054	996 133	744 494	1 056 281
Totale inntekter pr rein	1 694	1 301	1 148	2 306	2 912	2 050	2 407
Totale kostnader pr siidaandel	641 030	407 866	343 169	445 688	840 411	396 354	428 603
Totale kostnader pr rein	1 142	1 128	891	1 862	2 457	1 091	977
Vederlag arbeid og egenkapital pr siidaandel	292 048	39 404	79 409	85 789	131 929	333 454	605 672
Vederlag arbeid og egenkapital pr rein	520	109	206	358	386	918	1 380
Reintall pr siidaandel	561	362	385	239	342	363	439
Inntekter utenfor reindriften pr siidaandel	432000	412000	354000	430000	369000	324000	267000

Reindriften er en familiebasert næring. Utover at en familiebasert næring bidrar til ivaretagelse av reindriftsamisk kultur og levesett, innebærer det at reindriften også har tilgang på arbeidskraft i arbeidsintensive perioder. I den forbindelse vises det til viktigheten av at yngre generasjoner får delta i den daglige driften og andre reindriftsrelaterte aktiviteter. Gjennom slik deltagelse skjer det en viktig kunnskapsoverføring som er av stor betydning for de som fremover skal ha sin hovedvirksomhet i reindriften. I tillegg er slik deltagelse også sentralt for ivaretagelse og utvikling av den reindriftsamiske kulturen.

Dagens familiebaserte reindrift er i stor grad basert på kjøttproduksjon. Dette er den viktigste inntektskilden i næringen. For å sikre god lønnsomhet i driften, er det derfor avgjørende å ha en høyest mulig kjøttproduksjon samt annen produksjon med utgangspunkt i reindriften. Slike tilleggstenester er viktig for at reindriften skal få flere muligheter til å skaffe seg inntekter. Behovet for å legge til rette for utvikling av tilleggstenester i reindriften, tok Sametinget tatt opp i sitt innspill og på møtet med LMD den 2. februar 2018.

Etter Statens forhandlingsutvalgs vurdering vil den familiebaserte driften også best ivaretas og utvikles ved at reindriften har et godt økonomisk utkomme av driften. Ved å skape seg et økonomisk handlingsrom, gis reindriften samtidig frihet til å organisere egen drift. Det er sentralt at man legger til rette for denne friheten gjennom de reindriftpolitiske virkemidlene.

6. ENKELTE UTVIKLINGSTREKK

6.1 Sysselsetting

Det totale antallet siidaandeler er i dag noe i overkant av 550, og med vel 3100 personer tilknyttet disse. De tilsvarende tallene for 1992 var om lag 700 og 2700 personer. Det har vært en reduksjon i antallet driftsenheter. Samtidig er antallet reineiere langt flere nå enn for drøyt 20 år siden. Flere reineiere i en siidaandel innebærer at inntektene i siidaandelen må fordeles på flere, noe som igjen reduserer mulighetene til å utvikle siidaandelen.

I forbindelse med reintallsreduksjonen er det fra næringens side blitt hevdet at mange må slutte med reindrift, og finne seg annet arbeid. Foreløpig ser det ikke slik ut. Tvert imot, det er fortsatt en økning i antall personer i næringen. Her kan det vises til at Totalregnskapets oversikt over gjennomsnittlig antall personer per siidaandel i samisk reindrift har økt fra 4,1 personer i 1960 til 5,8 personer i 2017. Fra 1990 har antall personer per siidaandel økt jevnt i stort sett alle områdene. Finnmark har gjennom hele perioden hatt gjennomsnittlig flest personer per enhet. Økningen av antall personer og antall personer per siidaandel støttes av utviklingen i antall reinmerker som også har økt markant i sammenligningsperioden.

Økningen av antall personer tilknyttet reindriftsnæringen setter reindriftsnæringen i en spesiell situasjon, også sammenlignet med andre primærnæringer. Dette viser at reindriften samlet sett ikke har et rekrutteringsproblem, men at mange distrikter heller opplever et press fra personer som ønsker å starte opp med reindrift. Selv under reduksjonsperioden har antall personer i reindriftsnæringen økt.

6.2 Reintallsutvikling

Reindriftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindriften. Videre skal reindriftsnæringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvaret for at reindriften er bærekraftig. Et sentralt verktøy i den forbindelse er bruksreglene. Det har vært en omfattende prosess knyttet til arbeidet med å få godkjent bruksregler og å få reintallet på fastsatt nivå. Først ved utgangen av 2011 hadde samtlige av sommer- og helårsdistriktene fått godkjent sine bruksregler.

Dersom faktisk reintall overstiger reintallet som er fastsatt i bruksreglene, skal det overskytende antall rein reduseres. Fremgangsmåten følger av reindriftsloven § 60 tredje ledd. Primært skal siidaen selv utarbeide en reduksjonsplan som fordeler reduksjonen internt i siidaen/distriktet. Dersom siidaen ikke utarbeider en slik plan,

skal hver siidaandel redusere det overskytende reintallet forholdsmessig innen en frist fastsatt av Reindrifststyret.

Innrapporterte tall per 1.april 2017 viser at reintallet i Øst-Finnmark er under det fastsatte. For Vest-Finnmark sitt vedkommende er reintallet om lag 500 rein over det fastsatte. Det innebærer at innrapportert reintall i Finnmark totalt sett er under fastsatt nivå.

Det har kommet tilbakemeldinger om at enkelte siidaandeler på ny øker sitt reintall. Disse følges opp av Fylkesmannen i samhandling med Landbruksdirektoratet med bruk av den muligheten som ble etablert gjennom den siste endringen av reindrifstloven. Denne endringen gir Fylkesmannen mulighet for å fastsette øvre reintall per siidaandel. Videre er ressurser til gjennomføring av kontrolltiltak, herunder tellinger av rein, prioritert. Distrikter i Finnmark har frem til nå blitt prioritert, men fremover legges det opp til at også distrikt i reinbeiteområder sørover blir telt.

6.3 Slakting – vekt- og prisutvikling

I henhold til innrapporterte tall er det slaktet om lag 58 600 rein i kalenderåret 2017 og derav om lag 52 300 rein høsten 2017 ved de registrerte slakteriene. Dette utgjør en reduksjon på 26.000 rein sammenlignet med 2016.

Innrapporterte slaktedata for 2017 tilsier en gjennomsnittlig slaktevekt på henholdsvis 18,9 kg (19,3 kg 2016) for kalv og 34 kg (32,1 kg 2016) for voksne dyr, og en kalveandel på 77 prosent (78 prosent i 2016).

Det er stor variasjon i gjennomsnittsvektene mellom reinbeitedistriktene. Flere distrikter har gjennomsnittsvekter på under 15 kilo per kalv, og enkelte av disse er helt nede på 13,8 kilo per kalv. På den andre enden av skalaen er det flere distrikt som har vekter oppunder 25 kilo per kalv.

Basert på foreløpig innrapporterte priser, tas det utgangspunkt i en gjennomsnittspris på 75,20 kroner per kg i 2017 (2016: 70,20 kroner per kg).

For 58 600 dyr, gir dette et totalt slaktekvantum på 1 319 tonn og en verdi på 99,2 mill. kroner for rein omsatt via slakteri. Til sammenligning var tilsvarende tall for 2016 henholdsvis 1 878 tonn og 131,8 mill. kroner.

Bakgrunnen for den betydelige reduksjonen i slakteuttaket og vektene er beitekrisen som oppsto vinteren og våren 2017. Årsaken til krisen var sen vår med mye snø og is. Store deler av reindriften ble rammet, men Øst-Finnmark reinbeiteområde ble særskilt hardt rammet.

Det er svært vanskelig å forutsi slakteuttaket for 2018. Uttaket i 2018 vil være avhengig av årets produksjon og tap. Videre kan man få forskyvninger i slaktetidspunktet høsten 2018 grunnet klimatiske forhold, slik at hoveduttaket ikke finner sted før vinteren 2019.

I tillegg ligger det nå en usikkerhet om markedssituasjonen. Dette kan påvirke slakterienes mottaksmuligheter. Et mer krevende marked vil også påvirke prisen til reineier. Redusert pris kan igjen gi lavere slakting.

Fra nyttår og frem til uke 4 var det slaktet kun 1.300 rein. Dette er et betydelig lavere uttak sammenlignet med de siste årene.

6.4 Markeds- og lagersituasjonen

Markedet for reinsdyrkjøtt har gjennom flere år vært i en positiv utvikling. Markedssituasjonen, sammen med økt slakteuttak og økte vekter fram til 2016, har gitt reindriftsutøverne en positiv inntektsutvikling de siste årene.

Gjennom markedsrettet produktutvikling og markedsføring har oppmerksomheten omkring norsk reinkjøtt økt. Dette har over år bidratt til økt forbruk. En positiv utvikling er at den yngre delen av befolkningen spiser mer reinkjøtt. Undersøkelsen viser at reinkjøttet har posisjonert seg som noe av det mest smakfulle og sunneste kjøttslaget vi har.

Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt har meldt tilbake til avtalepartene om at markedssituasjonen nå har blitt mer utfordrende. Det er særlig de dyrere stykningsdelene som er vanskelig få omsatt i markedet. Dette viser at reinkjøttmarkedet er sårbart, og at markedssituasjonen raskt kan endres.

Per 1. januar 2017 var det 645 tonn reinsdyrkjøtt på lager. Samme tid i år var det 648 tonn på lager. Sett ut fra at det er slaktet 26.000 færre rein, er dette en bekymringsfull utvikling.

7. OMPRIORITERINGER I REINDRIFTSAVTALEN 2017/2018

7.1 Utestenging fra vinterbeiter i Sverige

Som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite, gis det tilskudd som skal bidra til å dekke utgifter som påføres berørte distrikter, siidaer og siidaandeler. Det gis økonomisk kompensasjon for to avbøtende tiltak gjennom ordningen: Fôring av rein i vinterhalvåret og/eller flytting av rein til erstatningsområder.

Tilskuddet til fôring er fastsatt til 310 kroner per rein. Midlene utbetales fra Reindriftenes Utviklingsfond, og er hjemlet i *forskrift om reindriftenes utviklingsfond, kapittel 8*. Sju reinbeitedistrikter mangler per dags dato tilgang til deler av, eller hele sitt tradisjonelle vinterbeiteområde. Disse er reinbeitedistriktene Gielas, Helligskogen og Hjerttind/Altevan som tilhører Troms reinbeiteområde, og reinbeitedistriktene Ildgruben, Saltfjellet, Byrkije og Balvatn som tilhører Nordland reinbeiteområde.

Det har tidligere vært praksis for flere reinbeitedistrikter i Nord-Norge å sanke lav i fjellområdene nord i Hedmark fylke. Dette har vært et billig alternativ til innkjøp av kraftfôr til fôring av rein. Av *Forskrift om tiltak for å begrense spredning av Chronic Wasting Disease (CWD) FOR-2017-07-31-1234*, § 7 fjerde ledd, framgår det at tamrein ikke skal fôres med fôr sanket inn på steder sør for grensen angitt i vedlegg 2 til forskriften. I praksis betyr det at rein ikke skal fôres med lav som er sanket inn i sør for den nasjonale skillelinjen. Det er særlig de distriktene som er utestengt fra sine vinterbeiter i Sverige som får de største økonomiske konsekvensene av at det nå ikke gis mulighet til å sanke reinlav.

Tilskudd til fôring, jf. § 8-3, utbetales årlig til totalt fire reinbeitedistrikter: Hjertind, Gielas, Saltfjellet og Ildgruben. I løpet av perioden 2013-2016 har det i gjennomsnitt blitt utbetalt 1 625 000 kroner årlig til dette formål, mens det i 2017 på grunn av ekstraordinære bevilgninger ble utbetalt om lag 2 500 000 kroner. I 2018 har Byrkijø meldt fra om at de har behov for tilskudd til fôring av rein pga manglende tilgang til vinterbeiter i Sverige.

Med bakgrunn i økte utgifter knyttet til fôring av rein, noe som ikke minst skyldes forbud mot å sanke lav i Hedmark har blitt forbudt jf. *Forskrift om tiltak for å begrense spredning av Chronic Wasting Disease (CWD) FOR-2017-07-31-1234*, § 7 fjerde ledd, legges det opp til en økning av satsen for fôring av rein fra 310 kroner per rein til 400 kroner per rein.

Ved å endre tilskuddssatsen vil utbetalte tilskudd være mer i tråd med reelle utgifter.

Slik som tidligere år vil finansiering av distriktene som er forhindret fra å bruke vinterbeiter i Sverige på grunn av at Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ikke er på plass, løses på utsiden av Reindrifftsavtalen. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene også vinteren 2017/2018, vil det bli omdisponert inntil 2,55 mill. kroner fra kapittel 1142 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2018 til fôring og andre nødvendige tiltak.

7.2 Bruk av mindreforbruket fra 2017

Regnskapstall for 2017 viser et mindreforbruk per 1. januar 2018 på om lag 1,1. mill. kroner over post 75, og 0,2 mill. kroner over post 79.

Under forutsetning om at mindreforbruket blir godkjent overført til 2018, samt at mindreforbruket blir godkjent ompostert fra post 75 og post 79 til post 51, ønsker Statens forhandlingsutvalg å følge opp NRLs krav om etablering av et optisk klassifiseringssystem for reinkjøtt.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at bruk av mindreforbruket for å få etablert optisk lengdemåling på rein også må sees i sammenheng med avsetningen til drift av klassifiseringssystemet.

Statens forhandlingsutvalg imøteser NRLs forslag til prosjektplan med budsjett som kan legges fram for videre diskusjon i løpet av årets forhandlinger.

8. STATENS TILBUD TIL REINDRIFSAVTALEN 2018/2019

8.1 Innledning

I dette kapittelet gis det innledningsvis en omtale av Statens satsingsområder for Reindriftsavtalen 2018/2019. Deretter følger Statens tilbud som er bygd opp tilsvarende som for de siste års reindriftsavtaler. De ordninger som er gjeldende gjennom Reindriftsavtalen 2017/2018, og som ikke omtales i dette kapittelet, foreslås videreført uten endringer. Når det gjelder de avsetninger som foreslås til de enkelte ordninger, er disse i hovedsak basert på Landbruksdirektoratet anslag, samt vurderinger av markeds- og slaktesituasjonen. Dette kan innebære at avsetningene til enkelte av de direkte tilskuddsordningene kan være justerte, selv om det ikke foreslås endringer i satsene for det aktuelle tilskuddet. I kapittel 8.8 gis en oppsummering av forslaget til fordeling av den økonomiske rammen.

Statens forhandlingsutvalg vil minne om at Regjeringen har som målsetting å redusere offentlige overføringer, og øke omstillingen slik at næringene i større grad enn tidligere kan klare å skaffe seg inntekter gjennom produksjon og verdiskaping.

8.2 Satsingsområder for Reindriftsavtalen 2018/2019

Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. Statens forhandlingsutvalg ser det som sentralt at reindriftsavtalen dreies mot og forsterker de ordningene som fører til høyere slaktevolum, og dermed i større grad bidrar til en økologisk og økonomisk bærekraftig reindriftnæring. En økologisk og økonomisk bærekraftig næring vil, etter statens vurdering, også være selve grunnlaget og forutsetningen for en kulturell bærekraftig næring og ivaretagelse av reindriften som en familiebasert næring.

På bakgrunn av de nevnte forhold, ønsker Statens forhandlingsutvalg å videreføre og styrke arbeidet med å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I samsvar med regjeringsplattformen prioriteres tiltak som bygger opp om økologisk bærekraft. Våren 2017 la Regjeringen fram i Meld. St. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*. Staten legger opp til at enkelte av tiltakene fremmet i meldingen følges opp gjennom forhandlingene om Reindriftsavtalen 2018/2019.

Ved inngåelsen av de siste reindriftsavtalene er det gjennomført en rekke tiltak med mål om å forenkle avtalen. I tillegg er det prioritert tiltak som støtter opp om de reindriftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. Staten ser det som viktig at man fremdeles har stor oppmerksomhet på disse områdene.

Gjennom satsing på utvikling av tjenester og produkter med basis i reindriften, og økt verdiskaping, legges det opp til å styrke den familiebaserte reindriften.

Med bakgrunn i reduksjonen i produksjonsinntektene og at prosessen med tilpassing av reintall nylig er gjennomført, vurderes det som formålstjenlig å videreføre hovedlinjene i tilskuddssystemet slik det er i dag. Dette gir stabilitet om ordningene over reindrifftsavtalen. En videreføring vil også støtte opp om de reindrifftsutøverne som har fulgt opp gitte reduksjonsvedtak. Siidaandeler som ikke følger opp reduksjonskrav vil heller ikke ha rett til tilskudd over avtalen.

Utfordringen fremover er å sikre et stabilt reintall i samsvar med beiteressursen. Utviklingen av markedsituasjonen er bekymringsfull. En betydelig reduksjon i produsentprisen og manglende mottaksmulighet kan medføre at reintallet på nytt øker utover det som er bærekraftig forsvarlig. For å hindre dette, ser Staten det som avgjørende viktig at man bruker virkemidlene over reindrifftsavtalen til å legge til rette for både økt omsetning og slakting av rein.

Med bakgrunn i erfaringene fra beitekrisen i 2017, ble avtalepartene enige om å nedsette en arbeidsgruppe for å foreta en gjennomgang av kriseberedskapen i reindriften knyttet til organisering av beredskapsarbeidet, tilgang på krisefôr og reindriffts eget arbeid knyttet til kriseberedskap. Arbeidsgruppen overleverte avtalepartene sin rapport i desember 2017. Statens forhandlingsutvalg vil påpeke at arbeidsgruppens forslag til endring i myndighetens organisering av beredskapsarbeidet vil bli fulgt opp. Når det gjelder behovet for å legge til rette for at distriktenes arbeid med kriseberedskap styrkes, vises det til kap. 8.4.18 med forslag til avsetning for å styrke kriseberedskapen i reindriften. Dette er også i tråd med Sametingets innspill til årets forhandlinger.

Når det gjelder rapporten om HMS og NRLs krav til hvordan HMS-arbeidet skal organiseres, vil Statens forhandlingsutvalg påpeke at forslaget fra statens oppnevnte representanter i gruppen er det som både er mest hensiktsmessig og kostnadseffektivt. Oppbygging av et eget system vil være særdeles kostnadskrevende. Statens forhandlingsutvalg foreslår med dette som utgangspunkt at oppfølging for å få dette implementert blir drøftet mellom partene under forhandlingene. Sametinget framhever også viktigheten av arbeid med HMS i sitt innspill. Når det gjelder øvrige utredninger og oppfølging av disse, vises til særskilte omtaler av dette i tilbudet.

I forhandlingene fastsettes foreløpige satser basert på bl.a. prognoser om slakteuttak fra Landbruksdirektoratet. For å sikre at tilskuddsutbetalingene ikke blir større enn den økonomiske rammen som Stortinget har vedtatt, vil de endelige satsene bli fastsatt når alle søknadene er registrert og kontrollert.

8.3 Bevilgning over statsbudsjettet 2019

8.3.1 Bevilgningsramme

Statens forhandlingsutvalg fremmer en økonomisk ramme for Reindrifftsavtalen 2018/2019 på 117,6 mill. kroner. Dette er en reduksjon på 1,0 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale, og tydeliggjør at også reindriften må vise moderasjon i en tid hvor det er behov for omstilling og mindre offentlige overføringer.

Statens forhandlingsutvalg påpeker at den økonomiske rammen også må sees i sammenheng med det etablerte reindrifftsfradraget og innføring av avgiftsfritak på kjøp av driftsmidler i reindriften.

8.3.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2018/2019.

Landbruksdirektoratet kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll etter samråd med markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at direktoratet tar kontakt med departementet.

8.4 Utviklings- og investeringstiltak (RUF)

8.4.1 Kapittel 1151 post 51 – Reindriftens utviklingsfond

Fondets regnskap for 2017 er gjort opp med et underskudd på 21,3 mill. kr. Inntektssiden består av bevilgningen over reindrifftsavtalen for 2016/2017 på 31,6 mill. kr, overføringer på til sammen -12,1 mill. kr, renteinntekter på 0,3 mill. kr, tilbakebetaling av lån på 0,3 mill. kr, innbetalt prammeavgift på 0,4 mill. kr, tilbakebetalte midler på 0,2 mill. kr og innbetalinger på 1,1 mill. kr. Kostnadssiden gjelder utbetaling av tildeling fra 2017 og tidligere år.

Resultat	2015	2016	2017	2018*
Tildeling over reindrifftsavtalen	33 700 000	35 600 000	31 600 000	32 800 000
Overføringer	12 200 000	-8 200 000	-12 100 000	1 900 000
Renteinntekter	729 521	442 928	323 764	200 000
Tilbakebetaling lån	216 028	229 065	282 967	200 000
Tilbakebetalte midler	0	331 397	186 192	100 000
Innbetalt prammeavgift	117 905	347 834	366 078	300 000
Andre innbetalinger	0	780 000	1 110 900	100 000
Sum tilførsel av midler	46 963 454	29 531 224	21 769 901	35 600 000
Utbetalinger	36 637 842	31 968 416	42 488 244	36 000 000
Andre kostnader (adm styrer/utvalg)	1 012 738	558 224	611 396	1 000 000
Sum utbetalinger	37 650 580	32 526 641	43 099 640	37 000 000
Resultat	9 312 873	-2 995 417	-21 329 739	-1 400 000

*Prognose for 2018.

Når det gjelder prognosen for 2018, må det understrekes at denne er usikker særlig fordi man på nåværende tidspunkt ikke vet hvor store overføringene og utbetalingene vil bli.

Balansen per 31.12. er vist i tabellen under. Eiendelssiden består av beholdningen i Norges Bank på 54,3 mill. kroner, og egenkapitalen er lik bankbeholdningen på 54,3 mill. kroner.

Balanse	2015	2016	2017	2018*
Innestående i Norges Bank per 31.12.	80 031 348	77 035 931	55 706 192	54 300 000
Sum eiendeler	80 031 348	77 035 931	55 706 192	54 300 000
Gjeld	0	0	0	0
Egenkapital	80 031 348	77 035 931	55 706 192	54 300 000
Sum gjeld og egenkapital	80 031 348	77 035 931	55 706 192	54 300 000

*Prognose for 2018.

Fondets ansvar per 31.12.17 utgjorde 35,1 mill. kroner. Med ansvar menes generelt det som er vedtatt, men foreløpig ikke utbetalt, tilbakeført eller omdisponert på de ulike ordningene. Til sammenligning utgjorde fondets ansvar 50,9 mill. kroner per 31.12.16. Ansvaret inngår ikke i fondets balanse. Årsaken til dette er at vedtatte tildelinger utgiftsføres i sin helhet ved utbetaling (kontantprinsippet). Det påpekes likevel at både resultat og balanse bør ses i sammenheng med fondets ansvar.

Utestående lån per 31.12.17 utgjorde 1,4 mill. kroner, og utestående fordringer per 31.12.17 utgjorde 0,04 mill. kroner. Utestående lån og utestående fordringer inngår ikke i balansen. Årsaken til dette er at lånene utgiftsføres i sin helhet ved utbetaling, og at utestående fordringer inntektsføres i sin helhet ved tilbakebetaling (kontantprinsippet).

8.4.2 Økonomisk ramme

Statens forhandlingsutvalg foreslår at bevilgningen til Reindriftens utviklingsfond for Reindrifftsavtalen 2018/2019 settes til 34,8 mill. kroner mot 32,8 mill. kroner i Reindrifftsavtalen 2017/2018. Ut fra fondets økonomiske situasjon, settes tildelingsrammen til RUF lik bevilgningsrammen.

Statens forhandlingsutvalg presiserer at to av postene under "Kostnadssenkende og direkte tilskudd" er flyttet over til Utviklings- og investeringstiltak (RUF). Dette er gjort slik at ordningene er mer i tråd med formålet. Flyttingen gjelder tilskudd til rapportering av slaktet rein og frakttilskudd. For kommende avtale vil imidlertid gjeldende regelverk og satser legges til grunn. Det er også et mål å prioritere tilskudd over post 75 direkte til reineiere. Det skal over tid arbeides for å frigjøre økt handlingsrom for RUF-styrets prioriteringer.

8.4.3 Kvinnerettede tiltak

Arbeidet med likestilling i reindriften krever innsats fra flere aktører. Dette gjelder både fra det offentlige ved utforming av virkemidler, fra næringen selv og ikke minst gjennom aktivt arbeid i næringsorganisasjonen.

NRL har utarbeidet en strategi for likestilling i reindriften med konkrete oppfølgingspunkter. Framover vil det være av sentral betydning at NRL arbeider aktivt og målrettet med strategien, samt at NRL foretar en prioritering av de ulike tiltakene. Særlig trekkes frem viktigheten av at NRL legger til rette for økt kvinneandel i egen organisasjon. Med bakgrunn i at NRL får hovedandelen av sin organisasjonsstøtte over statsbudsjettet, finner Statens forhandlingsutvalg det riktig at NRL må forholde seg til de samme krav til kjønnsbalanse som det offentlige ved oppnevning av styrer, råd og utvalg. Statens forhandlingsutvalg ber om at NRL under forhandlingene gir en orientering om status for oppfølging av strategien for likestilling i reindriften.

Landbruksdirektoratet har stor oppmerksomhet på informasjon om de ulike støtteordningene over reindrifftsavtalen, og har prioritert å legge ut informasjon på egen hjemmeside om ulike støtteordninger over reindrifftsavtalen, også de ordningene som spesielt er rettet mot reindrifftskvinnene. Statens forhandlingsutvalg viser til nærmere omtale på www.landbruksdirektoratet.no.

Landbruksdirektoratet erfarer at mange i reindriffts-næringen ikke kjenner til direktoratets nettside godt nok etter etableringen av Landbruksdirektoratet. Direktoratet har derfor gjennom siste år intensivert informasjonen for å gjøre det enklere for brukerne å følge med på søknadsfrister for de ulike ordningene over reindrifftsavtalen. NRL oppfordres til å bidra med å spre denne informasjonen til næringen.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det heller ikke over Reindrifftsavtalen 2018/2019 øremerkes midler til kvinnerettede tiltak, men understreker at dette ikke utelukker reindrifftskvinnene fra å søke RUF om prosjektmidler, eller at NRL som organisasjon søker om midler til utviklingsprosjekter.

8.4.4 Forskning og utvikling

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det ikke øremerkes særskilte midler til forskning og veiledning i 2017. Statens forhandlingsutvalg vil imidlertid oppfordre RUF til å prioritere midler til prosjekt for utvikling av før til bruk under beitekriser.

Landbruksdirektoratet vil fortsette arbeidet med å synliggjøre reindriffts-faglig forskning og forskningsresultater på sin hjemmeside, samt arbeide for å legge til rette for informasjonen.

8.4.5 Konfliktforebyggende tiltak

Statens forhandlingsutvalg foreslår en bevilgning på 1,45 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak, herunder inntil 50.000 kroner til administrering av ordningen ved Fylkesmannen i Trøndelag. Statens forhandlingsutvalg påpeker viktigheten av at Fylkesmannen i Trøndelag foretar en prioritering av innkomne søknader.

På grunn av sterke og langvarige arealkonflikter mellom reindrift og jordbruk i områder i Hedmark og Trøndelag, er det behov for å sette inn ekstra innsats for dialog og løsninger til nytte for begge næringene. Statens forhandlingsutvalg viser til at man har mottatt en søknad fra Os kommune, Fylkesmannen i Hedmark og Fylkesmannen i Trøndelag om støtte over Reindrifftsavtalen 2018/2019 til prosjektet "Fremtidsrettet rein- og jordbruksdrift i Hedmark og Trøndelag". Statens forhandlingsutvalg er positiv til prosjektet, og foreslår at det ørmerkes 500 000 kroner av de konfliktforebyggende tiltakene til dette prosjektet, samt at det avsettes 500 000 kroner over RUF. Det er en forutsetning at tilsvarende beløp (500 000 kroner) avsettes over kommende jordbruksavtale. Det forutsettes at RUF vurderer søknaden nærmere, og at de har dialog med prosjektsøkerne før tilskudd gis.

8.4.6 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert – vekst og verdiskaping

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015, ble avtalepartene enige om å samordne Reinprogrammet med Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat (Endret navn til Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert – vekst og verdiskaping). Bakgrunnen for sammenslåingen var at partene vurderte det slik at begge programmene har tilnærmet lik innretning, kundene har de samme utfordringene og at reinkjøttbedriftene har en del å hente på en tettere samordning av programmene. Videre var en samordning også en oppfølging av regjeringens målsetting om en forenkling av landbruksbyråkratiet og virkemiddelapparatet.

Ved en sammenslåing satte avtalepartene som en forutsetning at reindriften gis representasjon i styringsgruppen for Utviklingsprogrammet. Videre at Innovasjon Norge fortsatt utøver en aktiv innsats og tilrettelegging overfor programmets reinkjøttkunder, og har stor oppmerksomhet på å få fram de muligheter som finnes i programmet og Innovasjon Norge for øvrig.

Statens forhandlingsutvalg forutsetter at avtalepartenes tidligere gitte føringer følges opp av styringsgruppen og administrasjonen for Utviklingsprogrammet.

Statens forhandlingsutvalg slutter seg til Innovasjon Norge sine anbefalinger til målrettede tiltak for avtaleåret 2018/2019 gitt i brev til avtalepartene den 20. desember 2017.

For Reindrifftsavtalen 2018/2019 foreslår Statens forhandlingsutvalg en bevilgning på 8,2 mill. kroner inkludert administreringen av programmet.

8.4.7 Fagbrevordningen

Formålet med fagbrevordningen er å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere i reindrift, samt videreutdanne lærebedrifter med sikte på å ta fagbrev og kompetansebevis etter fagopplæringsloven.

For å koordinere og effektivisere de tilsluttede lærebedriftenes opplæringer av lærekandidater i reindrift, ble opplæringskontoret opprettet i februar 2002. Opplæringskontoret er godkjent av fagopplæringsnemdene i Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag fylker. Opplæringskontoret skal arbeide aktivt for å rekruttere lærlinger og lærekandidater i reindrift, og motivere lærebedrifter til å ta imot lærlinger.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindriften, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Opplæringskontoret viderefører prioriteringen av kvinner blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg vil det være sentralt å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

Statens forhandlingsutvalg foreslår å opprettholde gjeldende bevilgning på 2,0 mill. kroner over Reindriftsavtalen 2018/2019.

8.4.8 Markedstiltak

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2010/2011 ble avtalepartene enige om å etablere et eget Markedsutvalg for reinkjøtt. Hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget benytter Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Markedet for reinkjøtt har over tid vært i en positiv utvikling. Nå får Markedsutvalget signaler om at markedet er mer utfordrende, og at enkelte bedrifter har mer varer på lager enn på samme tid i fjor. En mulig forklaring på denne utviklingen er det høye prisnivået.

Statens forhandlingsutvalg understreker den store betydningen av å opprettholde trykket på forbrukerkommunikasjon for å sikre omsetningen, og til å ivareta reinkjøttets posisjon i markedet.

Markedsutvalget har i samarbeid med Utviklingsprogrammet gjennomført et seminar for reinkjøttbedriftene. Nytt seminar er planlagt den 6. og 7. mars. Statens forhandlingsutvalg foreslår at samarbeidet med Utviklingsprogrammet om et bransjetreff videreføres i 2019.

For å sikre omsetningen av norsk reinsdyrkjøtt, ser Statens forhandlingsutvalg behov for at Markedsutvalget gjennomfører aktiviteter i samsvar med fremlagt markedsplan. Med dette som utgangspunkt, foreslår Statens forhandlingsutvalg at Markedsutvalgets

aktiviteter tilpasses innenfor en ramme på 5,0 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2017/2018 pluss overført beløp fra 2017 for utvikling av nytt markedsmateriell. Dette innebærer at bevilgningen til Markedsutvalget opprettholdes på nåværende nivå.

8.4.9 Reintransport/pramming

Statens forhandlingsutvalg slutter seg til NRLs krav om en avsetning på 4,5 mill. kroner til pramming over Reindrifftsavtalen 2017/2018.

8.4.10 Reindrifftsanlegg

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre satser for tilskudd til anlegg. Videre foreslås en videreføring av gitte vilkår om at det ikke skal gis tilskudd til anlegg til siidaandeler som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag*, samt for reinbeitedistrikt som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag*. Det foreslås ingen øremerkinger verken til enkelttiltak eller til en avsetning til dette formålet i Reindrifftsavtalen 2018/2019.

Ved forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om å legge til rette for en oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyr, og at behovet for utviklings- og investeringstiltak i reindrifften skulle utredes. Dette ble da gjort, og i etterkant av denne utredningen er det bevilget til sammen 16,1 mill. kroner til infrastrukturtiltak for økt slakting av rein i perioden 2013-2015. Per i dag er det fortsatt 3,1 mill. kroner som ikke er utbetalt som følge av at ikke alle prosjektene er ferdigstilt.

8.4.11 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

Under Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om å utrede mulighetene for å utvikle og etablere lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. På den bakgrunn ble det gjennomført et pilotprosjekt i Finnmark. Erfaringer og anbefalinger fra dette prosjektet ble lagt frem 28. november 2014 i rapporten "Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Rapport fra pilotprosjektet "Ut på vidda", utført høsten 2014". Her ble det blant annet anbefalt å etablere et flerårig prosjekt som ledd i å utvikle en permanent ordning med lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften.

På bakgrunn av anbefalingene i rapporten, ble avtalepartene under reindrifftsavtalen 2014/2015 enige om at det i en oppstartfase settes av midler til et treårig prosjekt over reindrifftsavtalen. Hensikten med gjennomføringen av prosjektet er å få et grunnlag for å vurdere om ordningen skal gjøres permanent.

Prosjektet er inne i en aktiv fase der det er igangsatt mange aktiviteter rettet mot både kommuner og reindrifften. Det er utarbeidet konkrete planer for det videre arbeid, med forslag til budsjett for neste periode.

I Melding til Stortinget nr. 32 (2016-2017) *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*, sies det at Regjeringen vil legge til rette for etablering av lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften.

Statens forhandlingsutvalg slutter seg til NRLs krav om en avsetning på 1,27 mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2018/2019 . En slik satsing er også i tråd med Sametingets innspill til reindrifftsavtalen.

8.4.12 Nytt klassifiseringssystem

Nytt klassifiseringssystem ble innført fra høsten 2015. Det er utarbeidet et regelverk for nytt klassifiseringssystem. Regelverket er samlet i en Klassifiseringshåndbok for reinsdyrslakt. Regelverket inneholder også regler for pussing av slakt, hvordan et reinsdyrslakt skal se ut ved veiing, tidspunkt for varmveiing av slakt, varmvektssvinn og for merking av reinsdyrslakt. Det er også vedtatt regelverk for aspirantopplæring og sertifisering av nye klassifisører, etterutdanning av godkjente klassifisører og regelverk for klassifiserings- og pussekontroller ved reinsdyrslakteriene.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 0,75 mill. kroner til drift av nytt klassifiseringssystem. Slik som tidligere nevnt, må denne avsetningen justeres ut fra hva avtalepartene blir enige om vedrørende innføring av optisk lengdemåling på rein.

8.4.13 Fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder

I samtlige reinbeiteområder ligger det betydelige mengder med gammelt gjerdemateriell som bør fjernes. Avtalepartene er enige om at de som har oppført ulovlige gjerder også har et ansvar for å fjerne dem, men at dette i flere distrikter i liten grad er fulgt opp. Gjerdemateriell som blir liggende er til hinder for ferdsel og skade for både vilt og personer som ferdes i naturen. Gammelt gjerdemateriell som kan knyttes til reindriften kan også være et omdømmeproblem.

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 ble avtalepartene enige om å iverksette et prosjekt som har som formål å få fjernet gammelt gjerdemateriell. Ordningen ble tidsbegrenset og knyttet til avtaleåret 2015/2016 for Troms og Nordland reinbeiteområder. For avtaleåret 2016/2017 er ordningen gjort gjeldende for Nord-Trøndelag reinbeiteområde og for avtaleåret 2017/2018 ble ordningen gjort gjeldende for Vest-Finnmark reinbeiteområde.

Statens forhandlingsutvalg slutter seg til forslag fra NRL om at ordningen gjøres gjeldende for Øst-Finnmark reinbeiteområde for avtaleåret 2018/2019.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 1,0 mill. kroner til fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder i avtaleåret 2018/2019. For øvrig videreføres gjeldende regelverk.

8.4.14 Støtte til kurs i bruk av krumkniv

NRL har fremmet krav om at RUF kan benyttes til kurs i bruk av krumkniv.

Statens forhandlingsutvalg viser til at det allerede finnes en mulighet for støtte til krumknivkurs ved at RUF-forskriftens § 1-5 annet ledd bokstav e åpner for slik støtte.

8.4.15 Individmerkning av rein

Statens forhandlingsutvalg foreslår å videreføre tilskuddsordningen finansiert over RUF til individmerking av rein, herunder til innkjøp av både plastmerker og elektroniske merker. Innføring av individmerking av rein er en oppfølging av Stortingets behandling av den siste reindriftnmeldingen og vil sikre mer presise og mindre ressurskrevende reintellinger og en bedre overvåkning av dyrehelsesituasjonen, til nytte både for næringen og myndighetene. Individmerking vil også lettere dokumentere rovvilttap og avhjelpe slakterienes arbeid med å identifisere reineiere og dermed effektivisere slakteoppgjøret.

Utover å åpne for at også distrikter kan søke om tilskudd, foreslås en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 500.000 kroner til individmerking av rein i avtaleåret 2018/2019.

8.4.16 Videreutvikling av reindriftns arealbrukskart

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftnavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å få gjennomført et pilotprosjekt knyttet til utvikling av reindriftns arealbrukskart. Hensikten var å få etablert kart som synliggjør og gir en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts grenser. Landbruksdirektoratet fikk ansvaret for gjennomføring av pilotprosjektet. I den grad direktoratet fant det hensiktsmessig, skulle direktoratet benytte Norsk Institutt for skog og landskap som strategisk samarbeidspartner i gjennomføringen av pilotprosjektet (nå NIBIO). NRL skulle involveres i arbeidet.

Landbruksdirektoratet valgte å bruke NIBIO ved gjennomføringen av pilotprosjektet. Avtalepartene ble ved forhandlingene om reindriftnavtalen 2015/2016 enige om å gå videre med utvikling av reindriftns arealbrukskart. I den forbindelse understreket avtalepartene at de ser det som viktig at reindriftns arealbrukskart utvikles til å bli helhetlige og dynamiske kart til bruk for reindriftnsnæringen, offentlig forvaltning, planmyndigheter og utbyggere. Videre at det er et mål at kartene skal danne grunnlag for innsyn i reindriftns arealbruk, og være et sentralt saksbehandlingsverktøy i analyser og tematiske framstillinger i saker hvor reindriftn blir berørt.

Det er nå behov for gjennomføring av et pilotprosjekt for å gjennomføre opplæring og kursing av ett til tre reinbeitedistrikt i ajourhold av reindriftnskartene i den nye ajourholdsløsningen. Landbruksdirektoratet leder arbeidet, men den etablerte arbeidsgruppen deltar i gjennomføringen av prosjektet.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 300.000 kroner til et pilotprosjekt for å gjennomføre opplæring og kursing av ett til tre reinbeitedistrikt i ajourhold av reindriftnskartene i den nye ajourholdsløsningen over Reindriftnavtalen 2018/2019.

8.4.17 Oppfølging av selvstyrerapporten

Reindriftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindriften. Videre skal reindriftnæringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvar for at reindriften er bærekraftig. Reindriftnæringen står overfor store utfordringer fremover i tid for å sikre en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. En videreutvikling av lokalt styre vil være viktig for å nå gitte reindriftspolitiske mål.

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2015/2016 ble det avtalt å igangsette et prosjekt for å styrke reindriftnæringens evne til selvstyre og internkontroll. Det ble oppnevnt en arbeidsgruppe som ble ledet av Landbruksdirektoratet. Videre ble det utarbeidet et mandat og en framdriftsplan for arbeidet.

Arbeidsgruppen overleverte sin rapport i desember 2016, og rapporten ble presentert for avtalepartene under oppstartsmøte den 14. desember 2016.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at avtalepartene under forhandlingene drøfter og avklarer videre oppfølging av rapporten, herunder oppfølging av foreslåtte kompetansetiltak.

8.4.18 Midler til kriseberedskap

Vinteren og våren 2017 var svært utfordrende for reindriften i store deler av landet, og da særlig for reindriften i Øst-Finnmark. På bakgrunn av dette oppnevnte reindriftsavtalepartene en arbeidsgruppe som skulle foreta en gjennomgang av kriseberedskapen i reindriften.

Arbeidsgruppens mandat var å kartlegge og beskrive både myndighetenes og reindriftens organisering og arbeid vedrørende kriseberedskap, og på bakgrunn av dette foreslå tiltak som styrker kriseberedskapen. I tillegg skulle arbeidsgruppen beskrive reindriftens bruk av- og tilgang til kraftfôr, og eventuelt foreslå tiltak som bedrer tilgangen til fôr.

Når det gjelder arbeidsgruppens forslag knyttet til organisering av beredskapsarbeidet vil dette bli fulgt opp av reindriftsmyndighetene. Arbeidsgruppen kommer også med forslag om at det settes av midler over RUF for å sikre at beredskapsutvalgene har midler for gjennomføring av tiltak.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 2,0 mill. kroner til kriseberedskap over RUF. Behovet for avsetning til kriseberedskap ble også løftet frem av Sametinget som en prioritert sak på møtet 2. februar. Det utarbeides retningslinjer for bruken av disse midlene i forbindelse med utarbeidelse av forskriftene til Reindriftsavtalen 2018/2019.

8.4.19 Frakttilskudd

Tilskudd til frakt av reinslakt skal bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineier i ulike reinbeitedistrikt og tamreinlag, samt bidra til effektiv slakting og omsetning av reinkjøtt. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter. Utover de nevnte formål bidrar frakttilskuddet til økt konkurranse om råstoffet.

Gjeldende satser og regelverk foreslås videreført.

Det foreslås en avsetning på 2,0 mill. kroner til ordningen med frakt av rein over Reindrifftsavtalen 2018/2019. Dette er en reduksjon på 0,5 mill. kroner sammenlignet med gjeldende avtale.

8.4.20 Rapportering av slaktet rein

Ordningen med tilskudd til rapportering av slaktet rein er forankret i Forskrift om rapportering av slaktet rein, hvor det åpnes for at de som slakter rein kan søke om økonomisk støtte til gjennomføring av de aldersbestemmelser som kreves.

Gjeldende satser og regelverk foreslås videreført.

Det foreslås en avsetning på 0,3 mill. kroner til ordningen med tilskudd til rapportering av slaktet rein over Reindrifftsavtalen 2018/2019. Dette er tilsvarende avsetning som i gjeldende avtale.

Statens forhandlingsutvalg ser behovet for at det jobbes med å utvikle ordningen med rapportering slik at man får et mer effektivt og forutsigbart rapporteringssystem til nytte for både slakteriene og reindriften.

8.4.21 Andre ordninger som sorterer under RUF

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at RUFs styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i bevilgningsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke-øremerkede midler som kan understøtte målsettingene for reindriftspolitikken. Statens forhandlingsutvalg vil påpeke at så fremt ikke annet er bestemt av avtalepartene, skal frigjøring av tidligere gitte bevilgninger over fondet inngå som en styrking av fondets egenkapital. Som tidligere nevnt, tas det sikte på at avtalene fremover skal legge opp til styrking av frie midler for RUF-styret.

Utover de ordningene som er omtalt ovenfor, legger Statens forhandlingsutvalg til grunn at det ikke gjennomføres endringer i de øvrige ordningene som i dag sorterer under Reindrifftsens utviklingsfond.

8.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

8.5.1 Økonomisk ramme

Statens forhandlingsutvalg foreslår en bevilgning på 73,7 mill. kroner til kostnadssenkende og direkte tilskudd for Reindrifftsavtalen 2018/2019.

Statens forhandlingsutvalg understreker at bevilgningene over post 75 er styrende, og LMD kan etter samråd med NRL justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningen.

8.5.2 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Dette innebærer bl.a. å få et reintall i balanse med beitegrunnlaget, sikring av reindriften arealer, økt lønnsomhet, samt å legge til rette for en kriseberedskap.

Gjennomgangen av kriseberedskapen i reindriften avdekket at ikke alle distrikter bruker dagens ordning over reindrifftsavtalen til å sette av midler til kriseberedskap. For å legge til rette for at en større andel av distriktene setter av midler til kriseberedskap og bruker disse midlene i samsvar med formålet, slutter staten seg til arbeidsgruppens forslag om at det innarbeides et nytt vilkår i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag* om at distriktene skal sette av midler for kriseberedskap for å kunne motta distriktstilskudd.

For øvrig foreslås en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås en avsetning på 12,9 mill. kroner til distriktstilskudd for Reindrifftsavtalen 2018/2019. Dette er en økning på 1,3 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Begrunnelsen er at det foreslås innført et nytt vilkår for distriktstilskudd om avsetning til kriseberedskap, samt at flere distrikter tilfredstiller kravene i forskriften.

8.5.3 Generelle vilkår for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av de generelle vilkårene for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag.

8.5.4 Produksjonspremie

Formålet med produksjonspremien er å premiere innsats, produksjon og videreforedling i næringen. Produksjonspremien bidrar også til å verdsette og synliggjøre den innsatsen som utføres i tillegg til arbeidet på fjellet.

Det er avgiftspliktig salgssinntekt av kjøtt og andre avgiftspliktige salgssinntekter fra rein tilhørende alle reineierne i siidaandelen som danner grunnlaget for beregning av produksjonspremien. Avgiftsfrie salgssinntekter og salg av livdyr inngår ikke som grunnlag for beregningen av produksjonspremien. Frakt og slaktekostnader inngår

ikke i grunnlaget for beregning av produksjonspremien. Dette innebærer at det er reineierens oppgjørpris for reinskrotten som skal danne grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

Produksjonspremien utbetales til leder av siidaandelen. Lederen har ansvaret for å oversende næringsoppgavene fra reineierne som er registrert under siidaandelen innen fastsatt frist. For tamreinlagene vil årsregnskapene danne grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

I etterkant av gjennomføringen av reintallsreduksjonen og for å tilpasse ordningen innenfor gitte rammer, ble beregningsprosenten justert ned 37 pst. til 34 pst. for Reindrifftsavtalen 2017/2018.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås en avsetning på 33,0 mill. kroner til produksjonspremieordningen for Reindrifftsavtalen 2018/2019. Dette er en reduksjon på 0,5 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale.

8.5.5 Kalveslaktetilskudd

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å stimulere til at en større del av kjøttproduksjonen foregår på kalv, noe som er ressursøkonomisk gunstig. Uttak av kalv reduserer presset på vinterbeitene, og reduserer tapene i løpet av vinteren. Økt uttak av kalv bidrar også til økt produktivitet fordi tilveksten på kalv er større enn tilveksten på større dyr.

Statens forhandlingsutvalg foreslår en videreføring av gjeldende satser og regelverk.

Det foreslås en avsetning på 23,2 mill. kroner til kalveslaktetilskuddsordningen over Reindrifftsavtalen 2018/2019.

8.5.6 Særskilt driftstilskudd til ungdom

Formålet med særskilt driftstilskudd til ungdom er å støtte opp om siidaandelsledere som er under 30 år, og som er under etablering og oppbygging av egen drift.

Det foreslås en avsetning på 2,0 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom for Reindrifftsavtalen 2018/2019. Dette er en økning på 0,6 mill. kroner sammenlignet med gjeldende avtale. Dette gir rom for økte satser. Bakgrunnen for økningen er behovet for å stimulere ungdom til å satse i reindriften. Dette er også påpekt av Sametinget i deres innspill til reindrifftsavtalen.

8.5.7 Etableringstilskudd

Etableringstilskuddet har som formål å støtte opp om reindriftsutøvere under 35 år, og som er under etablering av egen enhet. Samtidig skal tilskuddet stimulere til strukturendringer ved at siidaandeler blir overdratt til personer under 35 år.

Gjeldende satser og regelverk foreslås videreført.

Det foreslås en avsetning på 2,6 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd over Reindriftsavtalen 2018/2019. Dette er en økning på 0,7 mill. kroner sammenlignet med gjeldende avtale.

8.5.8 Ektefelletilskudd

For å kunne styrke tiltak som direkte stimulerer til økt lønnsomhet i næringen og for å prioritere økt kriseberedskap, foreslår Statens forhandlingsutvalg at ektefelletilskuddet avvikles. Forslaget er et resultat av målet om forenkling og satsing på ordninger som stimulerer til økt produksjon og markedsretting.

8.6 Velferdsordninger

Det avsettes 1,0 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon. Statens forhandlingsutvalg legger opp til en gjennomgang av regelverket knyttet til 25 pst. begrensingen i forskrift om tidligpensjon, §7. Denne bestemmelsen omhandler referanseinntekten. For øvrig foreslås en videreføring av gjeldende regelverk og satser.

Det foreslås en avsetning på 1,0 mill. kroner til ordningen med avløsning ved svangerskap og fødsel. Tilskuddet skal bidra til å styrke stillingen til reindriftskvinnene. Tilskudd for leid hjelp ved svangerskap og fødsel forvaltes av Landbruksdirektoratet. Gjeldende satser foreslås videreført.

Bevilgningen til sykepengeordningen foreslås videreført med 0,6 mill. kroner. Den kollektive innbetalingen over reindriftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger - fra 65 pst. til 100 pst. av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 16 dager. Fødselspenger dekkes også med 100 pst. av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reineiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Det foreslås en bevilgning på 2,6 mill. kroner til velferdsordninger over Reindriftsavtalen 2018/2019. Dette er tilsvarende bevilgning som i Reindriftsavtalen 2017/2018.

8.7 Organisasjonstilskudd

Statens forhandlingsutvalg vil vise til det omfattende organisasjonsutviklingsarbeidet som NRL over flere år har gjennomført, med ekstra bevilgning over reindriftsavtalen. Det forventes at et slikt arbeid har ført til en mer effektiv organisasjon og økt

medlemsmasse, og etter hvert mindre behov for offentlige overføringer for å drifte organisasjonen.

Statens forhandlingsutvalg vil påpeke det særskilte med at NRLs drift i all hovedsak blir finansiert over statsbudsjettet. Med dette som utgangspunkt, foreslår Statens forhandlingsutvalg at vilkår om at NRLs styre og lokallag ivaretar krav til kjønnsbalanse gitt i Likestillingsloven § 13 opprettholdes.

Innenfor en redusert budsjettramme foreslår Statens forhandlingsutvalg å opprettholde organisasjonstilskuddet med 6,5 mill. kroner, herunder 200.000 kroner til HMS-tiltak i reindriften. I forbindelse med HMS-arbeidet forutsettes det som før en egenandel på 10 pst. fra brukere av tjenesten. Det er behov for å se denne avsetningen i sammenheng med oppfølging og implementering av HMS-rapporten.

Statens forhandlingsutvalg presiserer at tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2018. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre offentlige institusjoner skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

8.8 Fordeling av tilbudets ramme

Fordeling av tilbudets ramme på de ulike postene (mill. kroner):

Post	Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2017/2018	Forslag til avtalen for 2018/2019	Differanse 2017/2018 og 2018/2019
51	Reindriftens utviklingsfond	32,8		34,8
72	Organisasjonstilskudd	6,5		6,5
75	Direkte tilskudd	76,7		73,7
79	Velferdsordninger	2,6		2,6
	Sum	118,6		117,6

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill. kroner):

Formål	Avtalen 2017/2018, tildelingsramme	Avtalen 2018/2019, tildelingsramme
Konfliktforebyggende tiltak	1,45	1,45
Utviklingsprogrammet	8,20	8,20
Fagbrevordningen	2,00	2,00
Markedstiltak	5,00	5,00
Pramming	4,50	4,50
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	1,00	1,27
Drift av klassifiseringssystemet	0,85	0,75
Fjerning av gammelt gjerdemateriell mm	1,00	1,00
Individmerking av rein	0,30	0,50
Videreutvikling av reindriftens arealbrukskart	0,30	0,30
Beredskapsfond	-	2,00
Prosjektet "Fremtidsrettet rein- og jordbruksdrift i Hedmark og Trøndelag	-	0,50
Støtte til reindrifftsaglige møter med fylkesmannen	0,20	0,20
Til disposisjon for RUF's styre ¹	8,00	7,13
Sum	32,80	34,80

¹ Ordningene Frakttilskudd og Tilskudd til rapportering av slaktet rein er flyttet fra post 75 til post 51

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill. kroner):

Benevnelse	Avtalen 2017/2018	Avtalen 2018/2019
Distriktstilskudd	11,6	12,9
Produksjonspremie	33,5	33,0
Kalveslaktetilskudd	24,0	23,2
Særskilt driftstilskudd til ungdom	1,4	2,0
Etableringstilskudd	1,9	2,6
Ektefelletilskudd	1,5	-
Frakttilskudd ¹	2,5	-
Tilskudd til rapportering av slaktet rein ¹	0,3	-
Sum	76,7	73,7

1 Ordningene Frakttilskudd og Tilskudd til rapportering av slaktet rein er flyttet til post 51

9. OMTALE AV FORHOLD UTENFOR RAMMEN FOR REINDRIFTSAVTALEFORHANDLINGENE

9.1 Skatter og avgifter

9.1.1 Reindriftsfradraget

Fra og med skatteåret 2003 ble det innført et fradrag i alminnelig inntekt for skattytere med positiv næringsinntekt fra reindriften. Hensikten med innføringen er å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen.

For 2017 utgjør fradraget inntil 63.500 kroner pluss 38 pst. av inntekt i reindriftnæring som overstiger 63.500 kroner, opp til et maksimalt fradrag på 166.400 kroner pr. skattyter. Dette innebærer at næringsinntekt mellom 0 og 63.500 kroner gir reindriftsfradrag lik inntekten. Dersom næringsinntekten er mellom 63.500 kroner og 334.289 kroner, er fradraget 63.500 kroner pluss 38 pst. av næringsinntekt over 63.500 kroner. Når næringsinntekten er 334.290 kroner eller høyere, får man maksimalt fradrag på 166.400 kroner.

9.1.2 Avgifter i reindriften

I forbindelse med de årlige reindriftsavtaleforhandlingene har NRL i løpet av de siste 10-15 årene reist krav knyttet til skatter og avgifter i reindriften, uten at saken har funnet sin løsning. I forbindelse med forhandlingene har NRLs krav blitt avvist med bakgrunn i at skatter og avgifter ikke er et forhandlingstema. Det har blitt vist til FIN som rette fagdepartement.

Utover at NRL har fremmet krav i de årlige reindriftsavtaleforhandlingene, har Sametinget ved en rekke anledninger behandlet saken og henstilt om at reindriften bør likestilles avgiftsmessig med andre primærnæringer.

Snøscooter, ATV og terrengmotorsykkler er de motorkjøretøyene som i hovedsak benyttes i reindriften. Disse kjøretøyene blir i merverdiavgiftssammenheng ansett som personkjøretøy. En reindriftsutøver har derfor i utgangspunktet ikke rett til fradrag for inngående merverdiavgift på anskaffelse og drift av slike kjøretøy. Imidlertid har de reindriftsutøverne som er registrert i merverdiavgiftsregisteret rett til fradrag for inngående merverdiavgift ved anskaffelse av en ny snøscooter annet hvert år.

Ved at reindriften i hovedsak benytter transportmidler som anses og behandles avgiftsmessig som personkjøretøy, kommer reindriften i utgangspunktet dårligere ut enn de næringer som kan benytte seg av kjøretøy som skjermes fra engangsavgifter og som får fullt fradrag for inngående mva.

Før 1982 fikk reindriftnæringen refundert bensinavgift, toll, engangsavgift og merverdiavgift på snøscootere.

Ved forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2006/2007 ble det på politisk nivå avklart at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som skulle vurdere virkningen av omleggingen i 1982 fra avgiftsfritak til økt tilskudd over reindrifftsavtalen. Høsten 2006 ble det oppnevnt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra FIN og fra LMD. Arbeidsgruppen la frem sin rapport i november 2006.

Arbeidsgruppen viste til at i forbindelse med Reindrifftsavtalen 1982/1983 ble de særskilte ordningene når det gjaldt refusjoner av avgifter ved kjøp av snøscooter og bensin avvirket. Istedet ble det etablert en egen tilskuddsordning over reindrifftsavtalen. Omleggingen skulle innebære full kompensasjon for innbetalte avgifter ut fra innkjøpene i 1981. Disse ble kalkulert til 7,8 mill. kroner.

I 2005 beregnet økonomisk utvalg for reindrifften næringens avgiftsbelastning til vel 13 mill. kroner. Utgiftene kompenseres over reindrifftsavtalens tilskuddssystem. Hvor mye kompensasjonen utgjør, var etter arbeidsgruppens vurdering umulig å tallfeste. Bakgrunnen for dette var at snøscooterrefusjonen med mer ikke hadde blitt synliggjort i reindrifftsavtalen siden omleggingen i 1989/1990, verken gjennom konkrete bevilgninger eller gjennom de avtaleforskrifter som var blitt fastsatt.

Regjeringen Solberg har en politisk målsetting om å utvikle reindriffts næringen som en rasjonell og markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I dette ligger det bl.a. at reindrifftsutøvere som har reindrifft som hovednæring, både skal anses og behandles som næringsutøvere. Med dette som utgangspunkt, hadde regjeringen i Sundvolden-plattformen konkretisert at bønder og reineiere skal likebehandles når det gjelder avgifter på driftsmidler.

I forbindelse med fremleggingen av budsjettet for 2018 ble det kommunisert at regjeringen i løpet av 2018 vil innføre avgiftsfritak for kjøp av driftsmidler i reindrifften. Konkret innebærer dette at snøscooter, ATV, og terrenggående motorsykkel får tilsvarende avgiftsfritak som det som er etablert ved kjøp av driftsmiddel i jordbruket.

Ordningen vil bli gjort gjeldende både innenfor det samiske reinbeiteområde og i de områder som er gitt konsesjon etter reindrifftsloven. Den nærmere avgrensning av hvem som får ta del i ordningen, vil bli utredet nærmere. Det tas sikte på å innføre avgiftsfritaket i løpet av første halvår 2018

Innføring av avgiftsfritak ved kjøp av driftsmidler i reindrifften er et resultat av at regjeringen i utviklingen av reindrifften som en næring ser det som viktig og riktig at også kjøretøy benyttet i reindriffts næringen blir ansett som driftsmidler. Innføringen må også sees i sammenheng med at det nylig er lagt fram ei næringsrettet reindrifftsmelding. At reindrifftsutøverne får et avgiftsfritak ved kjøp av driftsmidler slik som i jordbruket, er en naturlig og viktig oppfølging av meldingen, og et sentralt tiltak i utvikling av reindrifften som en rasjonell og markedsrettet næring.

Når det gjelder spørsmål knyttet til videre detaljer rundt innretningen av avgiftsfritaket og formuesbeskatning av gjerder og anlegg, henvises det til Finansdepartementet som ansvarlig departement for skatte- og avgiftsspørsmål.

9.2 Togpåkørsler

NRL har i sitt krav vist til situasjonen med reinpåkørsler på Nordlandbanen, og ønsker flere tiltak iverksatt. I den forbindelse ønsker de også et møte med politisk ledelse i Samferdselsdepartementet.

Samferdselsdepartementet har opplyst at Bane NOR har besluttet å bygge reingjerde på en 25 km strekning mellom Mosjøen og Kvalfors, og forlenge dagens reingjerde i Holmvassdalen med 2,5 kilometer. Byggingen starter i år og skal være sluttført neste år. Den totale kostnad for denne utbyggingen er 34 millioner kroner.

Til sammen vil Bane NOR i de nærmeste fire årene bygge 43,5 kilometer med reingjerder for til sammen 50 millioner kroner på Nordlandsbanen. Når denne utbyggingen er ferdig vil det være totalt 63,5 kilometer reingjerder på Nordlandsbanen. Bane NOR vil senere vurdere ytterligere bygging av reingjerder etter 2021.

Bane NOR arbeider nå med en ny handlingsplan mot dyrepåkørsler på jernbanen, som skal være ferdig i første kvartal. Tiltakene på Nordlandsbanen vil inngå i denne planen.

Videre utreder Bane NOR bruk av ny teknologi for overvåking og varsling i løpet av første halvår 2018. Dagens tiltak med reinmeldinger og nedsatt hastighet fortsetter, og økonomisk tilskudd til forebyggende tiltak videreføres og forbedres.

For å reduseres antall påkørsler mest mulig bidrar Bane NOR denne vinteren med tilskudd til reinbeitedistriktene/reineiere på 1,5-2 millioner kroner til ekstraordinære tiltak for leie av helikopter, ekstra tilsyn og foring.

9.3 Skrantesjuka (Chronic Wasting Disease CWD)

Skrantesjuka (Chronic Wasting Disease (CWD)) ble for første gang påvist hos en villrein i Norge i 2016. Samme år ble det funnet ytterligere to positive prøver på villrein i Nordfjella og på to elger i Selbu. Det er per 10. januar tatt 38.000 prøver. Gjennom denne kartleggingen i 2017 og 2018 er det totalt funnet 15 tilfeller på villrein i Nordfjella, samt tre positive prøver på elg i Trøndelag, samt en positiv prøve på hjort i Gjemnes kommune i Møre og Romsdal. Dette er så langt de eneste tilfellene av CWD hos hjortedyr i Europa. Analyser fra veterinærinstituttet viser at det potensielt er to typer CWD som er funnet i Norge. Den typen som er funnet på rein i Nordfjella er den samme typen som er funnet i Nord-Amerika, mens den typen som er funnet på elg og hjort er trolig ikke like smittsom. Det er ikke påvist noen sammenheng mellom skrapesjuka hos sau, BSE hos storfe og skrantesjuka hos hjortedyr.

Statens forhandlingsutvalg deler NRLs bekymring knyttet til funnene av CWD. Det er sentralt at aktuelle myndigheter har en plan for håndtering ved et evt funn innenfor en tamrein flokk. Tilsvarende er det sentralt at både Mattilsynet og Landbruksdirektoratet har tett kontakt med Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt dersom en slik situasjon skulle oppstå.

Med bakgrunn i funnene av CWD og arbeidet med å kartlegge utbredelsen av sykdommen vil arbeidet med å øke reineierens mulighet til privat slakting og omsetning ikke bli prioritert.

9.4 Tap av rein til rovvilt

Til orientering har Klima- og miljødepartementet meldt tilbake til Landbruks- og matdepartementet om at de stiller seg positiv til et møte med NRL på politisk nivå for å drøfte rovviltsituasjonen i reindriften. Det anmodes om at NRL tar kontakt for å avklare dato for et slikt møte.

9.5 SRU 2

Regjeringen er i slutfasen av arbeidet med lovregler om konsultasjoner og tar sikte på å legge fram en proposisjon for Stortinget i juni, dersom det blir oppnådd enighet med Sametinget om saken. De øvrige delene av samerettsutvalgets forslag er til vurdering i departementene. NRL vil bli konsultert om relevante deler av oppfølgingen.

LMD vil bistå NRL til å få et møte med politisk ledelse i KMD for å drøfte arealutfordringene i tilknytning til planretningslinjene.